

Hemşirelik Öğrencilerinde Şefkat Korkusunun Mesleki Değerlere Bağlılık ile İlişkisi*

Büşra GÜRÇAY¹, Feride TAŞKIN YILMAZ¹, Zeynep ÇELİK¹, Ayşenur KIRAN¹

¹ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi

Büşra Gürçay: <https://orcid.org/0000-0001-5443-2691>

Feride Taşkın Yılmaz: <https://orcid.org/0000-0003-0568-5902>

Zeynep Çelik: <https://orcid.org/0000-0001-7941-9880>

Ayşenur Kıran: <https://orcid.org/0000-0001-6941-6010>

Özet

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusunun mesleki değerlere bağlılık ile ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak 2022 yılında gerçekleştirilen çalışmaya Sakarya'da bir üniversitedeki 121 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Veriler Öğrenci Tanılama Formu, Şefkat Korkusu Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler, ortalama, Spearman korelasyon analiz; non-parametrik analizde Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin Şefkat Korkusu Ölçeği'ne göre başkalarına anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamaya yakın olduğu, başkalarından gelen şefkate karşılık vermektense korkma ve kendine şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin HMDÖ-R puan ortalamasının ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyi ile mesleki değerlere bağlılık arasında negatif yönde anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,01$). Ayrıca cinsiyet ile Şefkat Korkusu Ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$).

Sonuç: Öğrencilerin kendine karşı anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyi azaldıkça mesleki değerlere bağlılık düzeylerinin arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, mesleki değer, şefkat, şefkat korkusu

The Relationship of Fear of Compassion With Professional Values in Nursing Students

Abstract

Objective: This research was conducted to determine the relationship between fear of compassion and commitment to professional values in nursing students.

Method(s): This descriptive and relational study included 121 nursing students at a university in 2022. Data were collected using the Student Identification Form, the Fear of Compassion Scale, and the Nurses' Professional

Yazışma Adresi/Address for Correspondence:

Büşra GÜRÇAY

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya/Türkiye

Telefon/Phone: 0264 616 1601 **E-mail:** busra37gurcay@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 26.07.2022 | **Kabul Tarihi/Accepted:** 06.11.2022

Atıf/Cited: Gürçay B, Taşkın Yılmaz F, Çelik Z, Kıran A. Hemşirelik Öğrencilerinde Şefkat Korkusunun Mesleki Değerlere Bağlılık ile İlişkisi' Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi. 2022;5(3): 273-288. doi: 10.54803/sauhsd.1148965

*Bu çalışma 20. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur (14-15 Mayıs 2022, Online).

©Copyright Published 2022 by Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi/Sakarya University Journal of Holistic Health

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Values Scale-Revised. The data was evaluated percentage, mean and Spearman correlation analysis were used, Mann-Whitney U test and Kruskal Wallis test were used in non-parametric analysis were used.

Results: According to the Fear of Compassion Scale of the students, the level of fear of showing compassion to others was close to the average, however, it was determined that the level of fear of responding to the compassion from others, and the level of fear of showing understanding and compassion for oneself were below the average. It was determined that the mean score of the Nurses' Professional Values Scale-Revised of the students was above the average. It was found that there was a weak and negative significant difference between the level of fear of showing self-understanding and compassion and commitment to professional values ($p<0.01$). In addition, there was a statistically significant difference between gender and the sub-dimensions of Fear of Compassion ($p<0.05$).

Conclusion: It has been determined that the level of commitment to professional values increases as the level of fear of showing understanding and compassion towards oneself decreases.

Keywords: Compassion, fear of compassion, nursing student, professional value

GİRİŞ

Acıyı fark etme, hissetme ve yanıt verme olarak ifade edilen şefkat, başkasının acısına tanıklık ettikten sonra yardım etme arzusunu ortaya çıkaran bir duygu olarak tanımlanmaktadır (1,2). Şefkat kavramının sağlık alanında yaygın olarak kullanılan tanımı ise “insan deneyimindeki ağrıyı ve ağrının evrenselliğini ve bu acıyı nezaket, empati, eşitlik ve sabırla karşılama kapasitesini tanıyan bir zihin yönelimi” şeklindedir (3). Günlük konuşmalarda empati, sempati, şefkat aynı anlamlarda kullanılmasına rağmen birbirinden farklı kavramlardır. Şefkat, yalnızca hoş, tatlı, iyi sıfatlarını içermemekte, içinde önemli ölçüde dürüstlük ve cesaret barındırmaktadır (4).

Şefkat, fiziksel ve psikolojik olarak bireyler üzerinde olumlu etki sağlamakla birlikte, klinik alanda hastalar tarafından çeşitli tepkilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (5). Bazı bireylerde şefkat görmek öz benliğe karşı olumsuz bir imaj

ve zayıflık işareti olarak algılanmaktadır (6). Bireylerin yaşadıkları bu durumun, öz-şefkatin tam zıddı olarak ifade edilen şefkat korkusu kavramının oluşmasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda son yıllarda literatürde yer bulan “fear of compassion” olarak adlandırılan şefkat korkusu, bireyin zor zamanlarında başkalarından ilgi, nezaket ve destek görmenin rahatsızlığını veya zorluğunu yaşama güçlüğü olarak belirtilmektedir (7). Gilbert ve arkadaşlarının (ark.) (2011) yaptığı çalışmada şefkat korkusu üç şekilde ele alınmaktadır. Bunlar; başkalarına anlayış ve şefkat gösterme korkusu, başkalarından gelen şefkate karşılık verme korkusu ve kendinize gösterdiğiniz anlayış ve şefkat korkusudur (5). Başkalarına anlayış ve şefkat gösterme korkusu; bir insan diğerine karşı şefkat gösterdiğinde, şefkat gösteren kişinin karşı taraftan faydalanacağına yönelik kaygı duymasıdır. Başkalarından gelen şefkate karşılık verme korkusu, başkalarının gösterdiği şefkatin gerçekliğiyle ilgili endişe duymaktır.

Kendimize gösterdiğimiz anlayış ve şefkat korkusu ise, kişinin kendi kendine şefkatli olmasının insanı zayıflattığı düşüncesi olarak tanımlanmaktadır (8). Kendi kendine şefkat duymak ise öz-şefkat olarak tanımlanmakta olup kişinin stresli ve olumsuz koşullarda kendine karşı nazik, anlayışlı ve olumlu tutuma sahip olması anlamına gelmektedir (9).

Son yıllarda hemşirelik mesleğinin profesyonel değerlerinden biri olan şefkat kavramının hasta bakım sürecindeki önemine vurgu yapılmaktadır (10). Hemşirelik mesleği hasta bireye bakım verirken empati kurmayı gerektiren bir disiplindir. Şefkatli bakım vermek, her biri farklı yollarla acıyı deneyimleyen hastaların acısını anlamak ve hissetmektir. Hemşirelik mesleğinin temelinde olan yardım etme güdüsü ile birlikte hastalarla şefkate dayalı insan-insan ilişkisi kurmak verilen bakımın kalitesini etkilemektedir (11). Dolayısıyla mesleki eğitim sürecindeki hemşirelik öğrencilerinin şefkat kavramına yüklediği öznel anlam ve davranış biçimi olarak yansıtma şekilleri oldukça önemlidir (12). Çünkü, hemşirelik öğrencilerinde şefkat, mesleki değer ve ilkelerin benimsenmesini etkileyebilir.

Mesleki değerler, bireylerin mesleki görevlerini yerine getirirken sergilemesi gereken ideal davranışlar, inanç ya da rehber ilkelerdir. Mesleki değerler, meslek etiğinin ayrılmaz bir parçasıdır (13).

Hemşireler hasta bireylere bakım hizmeti verirken insan haklarına, bireyin, ailenin ve toplumun değerlerine, geleneklerine ve manevi inançlarına saygı duyulan bir ortam oluşturmada anahtar rol oynamaktadır (14). Uluslararası Hemşireler Konseyi hemşireliğin mesleki değerlerini saygılılık, duyarlılık, şefkat, güvenilirlik ve bütünlük olarak belirlemiştir (15). Mesleki değerler hemşirelik uygulamalarının temelini oluşturmada ve hemşirelerin hastalarla, meslektaşlarıyla, toplumla olan etkileşiminde ve etik ikilemlerin çözümünde onlara yol göstermektedir (16,17). Temel mesleki değerlerin ve etik ilkelerin benimsenmesinde hemşirelik eğitim süreci başlangıcı oluşturmaktadır (16,18). Bu değerlerin erken dönemde kazanılması hemşirelerin kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri, hemşirelik uygulamaları ve karar verme, liderlik, yönetim ve ekip çalışması alanlarında daha başarılı olmalarını sağlamaktadır (19).

Literatür incelendiğinde, şefkat korkusu ve mesleki değerler kavramı ile ilgili birbirinden bağımsız çalışmalar yürütüldüğü, buna rağmen hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusu ile mesleki değerlere bağlılığı inceleyen çalışmaların olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelik doğası gereği hümanist bir meslektir. Hastaların duygularına, acılarına, yalnızlıklarına tanıklık ederken onları anlamak, sevgi ve şefkat göstermek mesleki değerler ile

bağdaşmaktadır. Şefkatli ve mesleki değerlere uygun bakım verme, hemşirelik bakım kalitesinin önemli unsurlarındandır. Bu çalışmanın, hemşirelik öğrencilerinde, mesleki değerlere bağlılığı etkileyebilecek şefkat korkusunun belirlenmesi konusunda eğitmen hemşirelere ve literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusunun mesleki değerlere bağlılık ile ilişkisini saptamak ve şefkat korkusu ile ilişkili değişkenleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişkisel olarak yapılmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusu ne düzeydedir?
- Hemşirelik öğrencilerinde mesleki değerlere bağlılık ne düzeydedir?
- Hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusu ile mesleki değerlere bağlılık arasında ilişki var mıdır?
- Hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusu ile ilişkili sosyodemografik değişkenler nelerdir?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 1. ve 2. sınıf düzeyinde öğrenim gören 145 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem ise 01-30 Nisan 2022 tarihleri arasında olasılıksız

örnekleme yöntemi ile seçilen, eğitimine devam eden, çalışmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 121 öğrenci dahil edilmiştir. Bu öğrencilerden 76'sı 1.sınıf, 45'i 2.sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerdir.

Veri Toplama Araçları

Veriler Öğrenci Tanılama Formu, Şefkat Korkusu Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize kullanılarak elde edildi.

Öğrenci Tanılama Formu; araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, öğrencilerin kişisel bilgileri (yaş, cinsiyet, kaldığı yer, aile yapısı, anne ve babanın eğitim düzeyi vb.) ile hemşirelik eğitimine yönelik düşüncelerini (hemşirelik mesleğini isteyerek seçme, hemşirelik eğitiminden memnun olma) belirlemeye yönelik 14 adet soru yer almaktadır.

Şefkat Korkusu Ölçeği: Ölçek Gilbert ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe'ye uyarlamasını Necef ve Deniz (2018) yapmıştır (5,20). Ölçek 5'li likert tipte olup (0-hiç katılmıyorum, 4-tamamen katılıyorum) toplamda 35 maddeden oluşmakta ve 3 alt boyut içermektedir. Bunlar "Başkalarına Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma", "Başkalarından Gelen Şefkate Karşılık Vermekten Korkma" ve "Kendine Anlayış

ve Şefkat Göstermekten Korkma” şeklindedir. Her alt boyut kendi içinde puanlanmakta olup puan ortalamasına göre değerlendirilmektedir. Yüksek puanlar ilgili alt boyuta ait şefkat korkusunun yüksekliğini yansıtmaktadır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışmasında Cronbach alfa değeri 0,92 olarak bulunmuştur (21). Çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R): Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri algılama düzeyini belirlemek amacıyla Weis ve Schank (2000) tarafından 5’li likert tipte (1-önemli değil, 5-çok fazla önemli) geliştirilmiştir (16). Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Acaroğlu (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan 130’dur. Ölçekten alınabilecek yüksek puan mesleki değerlere uyumun yüksek olduğunu göstermektedir. HMDÖ-R alt boyut içermemektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,96 olarak hesaplanmıştır (22). Çalışmamızda ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,92 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veri toplama formları öğrencilere bir ders saatinin bitiminde uygulanmıştır. Formlar, katılımcılara araştırmacılar tarafından yüz

yüze dağıtılmış olup, öğrenciler doldurduktan hemen sonra araştırmacılara teslim etmiştir. Veri formlarının doldurulması yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesi SPSS 22.00 paket programında yapıldı. Verilerin normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi. Öğrencilerin şefkat korkusu ile niceliksel bazı özelliklerinin karşılaştırılmasında, verilerin dağılımı homejen olmadığı için nonparametrik testler olan Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanıldı. Benzer şekilde, öğrencilerin şefkat korkusu ile mesleki değerlere bağlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesinde Spearman korelasyon analizi kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel anlamlılık 0,05 önem düzeyinde incelendi.

Etik Boyut

Araştırmanın uygulanabilmesi için bir üniversitenin etik kurulundan (Karar tarihi ve nosu:01.04.2022-43655) ve çalışmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış, çalışmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olduğu belirtilmiştir. Veri toplamaya başlamadan önce, öğrencilere çalışmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilerek sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Araştırmada

kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yürüten araştırmacılardan kurumsal mail adresleri aracılığı ile yazılı izinleri alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın tek bir üniversitede öğrenim gören, belirli zaman diliminde başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelik

Tablo 1: Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Dağılımı (N=121)

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	85	70,2
	Erkek	36	29,8
Sınıf	1	68	56,2
	2	53	43,8
Kaldığı yer	Yurt	99	81,8
	Arkadaşları ile	10	8,3
	Ailesi ile	12	9,9
Üniversite eğitimi öncesi uzun süreli yaşamını sürdürdüğü yer	İl merkezi	68	56,2
	İlçe merkezi	45	37,2
	Köy/kasaba	8	6,6
Aile yapısı	Çekirdek aile	98	81,0
	Geniş aile	17	14,0
	Parçalanmış aile	6	5,0
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar değil	5	4,1
	Okur-yazar	14	11,6
	İlkokul mezunu	42	34,7
	Ortaokul mezunu	19	15,7
	Lise mezunu	26	21,5
	Üniversite mezunu	15	12,4
Annenin yaklaşımı *	Aşırı koruyucu	55	45,5
	Demokratik katılımcı	46	38,0
	Denetleyici	45	37,2
	Başkalarıyla karşılaştırmacı	22	18,2
	Katı/kuralcı	15	12,4
	Soğuk/ilgisiz	2	1,7
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar değil	2	1,7
	Okur-yazar	5	4,1
	İlkokul mezunu	31	25,6
	Ortaokul mezunu	19	15,7
	Lise mezunu	39	32,2
	Üniversite mezunu	25	20,7
Babanın yaklaşımı *	Denetleyici	42	34,7
	Aşırı koruyucu	40	33,1
	Demokratik katılımcı	39	32,2
	Soğuk/ilgisiz	23	19,0
	Katı/kuralcı	19	15,6
	Başkalarıyla karşılaştırmacı	9	7,4
Kardeş sayısı	Yok	3	2,5
	1	30	24,8
	2	37	30,6
	3 ve üzeri	51	42,1
	Anne	109	90,1
0-2 yaş arası dönemde bakımını gerçekleştiren kişi	Baba	2	1,7
	Büyükanne-büyükbaba	7	5,8
	Diğer (Abla-Teyze-Hala)	3	2,4
	Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu	Evet	81
	Hayır	40	33,1
Hemşirelik mesleğinden	Memnun	67	55,4

memnuniyet durumu	Memnun değil	9	7,4
	Kararsız	45	37,2

*Birden fazla seçeneğin işaretlendiği iki soruda n ve % ayrı ayrı hesaplanmıştır.

öğrencileri ile yürütüldüğü için sonuçlarının kendi evrenine genellenebilir olması önemli bir sınırlılığdır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı kurumda 3. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencilerinin bulunmaması diğer bir sınırlılığı oluşturmaktadır. Ek olarak şefkat düzeyi ile mesleki değerlere bağlılık konusunda elde edilecek bilgiler öğrencilerin öz bildirimine dayalıdır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 19,94±1,39 yıl olup, %70,2'si kadındır. Öğrencilerin %56,2'si birinci sınıf öğrencisi olup %81,8'i yurtta kalmakta, %56,2'si üniversite eğitimi öncesi uzun süreli yaşadığı yeri il merkezi olarak belirtmiştir. Öğrencilerin %81'i çekirdek aileye sahip, %34,7'sinin annesinin eğitim durumu ilkököl, %32,2'sinin babasının eğitim durumu ise lisedir. Öğrencilerin %45,5'i annesinin aşırı koruyucu, %34,7'si de babasının denetleyici yaklaşım sergilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %42,1'inin 3 ve üzeri kardeşi bulunmakta olup %9,9'unun 0-2 yaş arası dönemde bakımını gerçekleştiren kişinin anne dışında başka bir birey olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %66,9'u hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiğini belirtmekle birlikte sadece %55,4'ünün

hemşirelik mesleğinden memnun olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrencilerin Şefkat Korkusu Ölçeği incelendiğinde başkalarına anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin (2,13±0,86) ortalamaya yakın olduğu, bununla birlikte başkalarından gelen şefkate karşılık vermektense korkma (1,49±0,78) ve kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin (1,16±0,89) ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin HMDÖ-R puan ortalamasının da (101,44±18,50) ortalamasının üzerinde (min:25, max:130) olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin başkalarına anlayış ve şefkat göstermekten korkma, başkalarından gelen şefkate karşılık vermektense korkma düzeyleri ile mesleki değerlere bağlılık düzeyi arasında ilişki saptanmazken ($p>0,05$); kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyi ile mesleki değerlere bağlılık arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,01$) (Tablo 3). Yani, öğrenci hemşirelerin kendine karşı anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyi azaldıkça mesleki değerlere bağlılık düzeylerinin arttığı belirlenmiştir.

Tablo 4'te öğrencilerin şefkat korkusu ile ilişkili bazı değişkenlerinin karşılaştırılması gösterilmiştir. Buna göre

cinsiyet ile Şefkat Korkusu Ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$); erkeklerin şefkat korkusu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna

rağmen yaş, sınıf, aile yapısı, kardeş sayısı, hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu ve hemşirelik mesleğinden memnuniyet durumu ile şefkat korkusu arasında ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 2: Öğrencilerin Şefkat Korkusu Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	Alnabilecek Min-Max Puan	İşaretlenen Min-Max Puan	Ort±SS
Şefkat Korkusu Ölçeği			
Başkalarına Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma	0-4	0-4	2,13±0,86
Başkalarından Gelen Şefkate Karşılık Vermekten Korkma	0-4	0-4	1,49±0,78
Kendine Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma	0-4	0-4	1,16±0,89
Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize	26-130	36-130	101,44±18,50

Tablo 3: Öğrencilerin Şefkat Korkusu Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Şefkat Korkusu Ölçeği	Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize	
	r	p
Başkalarına Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma	0,033	0,716
Başkalarından Gelen Şefkate Karşılık Vermekten Korkma	-0,030	0,742
Kendine Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma	-0,241	0,008*

* $p<0,01$

Tablo 4: Öğrencilerin Şefkat Korkusu Ölçeği ile Kişisel Özelliklerinin Karşılaştırılması

		Şefkat Korkusu Ölçeği					
		Başkalarına Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma		Başkalarından Gelen Şefkate Karşılık Vermekten Korkma		Kendine Anlayış ve Şefkat Göstermekten Korkma	
		Medyan	IQR	Medyan	IQR	Medyan	IQR
Yaş	Test (r, p)	0,100; 0,277		0,131; 0,152		0,115; 0,209	
Cinsiyet	Kadın	2,00	1,00	1,41	0,96	0,93	1,57
	Erkek	2,50	1,13	1,70	1,23	1,86	1,30
	Test (Z, p)	-2,743; 0,006**		-2,057; 0,049*		-3,287; 0,001**	
Sınıf	1	2,00	1,22	1,33	1,21	1,06	1,63
	2	2,25	0,94	1,66	1,13	1,20	1,57
	Test (Z, p)	-1,771; 0,077		-1,357; 0,175		-1,238; 0,216	
Aile yapısı	Çekirdek aile	2,25	1,13	1,50	1,00	1,06	1,62
	Geniş aile	2,00	1,06	1,66	1,88	1,26	1,93
	Parçalanmış aile	1,81	0,91	1,16	1,67	1,16	1,70
	Test (KW, p)	0,766; 0,682		0,225; 0,894		1,015; 0,602	
Kardeş sayısı	Yok	1,37	0,94	0,91	0,83	0,26	0,94
	1	2,06	1,13	1,29	0,94	0,76	1,52
	2	2,12	0,94	1,41	0,83	1,26	1,53
	3 ve üzeri	2,25	1,00	1,75	1,42	1,20	1,80
	Test (KW, p)	4,841; 0,184		4,428; 0,219		4,349; 0,226	
Hemşirelik	Evet	2,12	1,25	1,41	0,96	1,06	1,67

mesleğini isteyerek seçme durumu	Hayır	2,25	0,97	1,70	1,29	1,16	1,50
	Test (Z, p)	-0,844; 0,398		-1,034; 0,301		-1,438; 0,150	
Hemşirelik mesleğinden memnuniyet durumu	Memnun	2,00	1,13	1,41	1,00	0,93	1,67
	Memnun değil	2,50	2,00	1,41	1,58	1,13	1,60
	Kararsız	2,25	1,00	1,58	1,17	1,40	1,50
	Test (KW, p)	4,207; 0,122		0,880; 0,644		4,070; 0,131	

IQR=Interquartile Range (Çeyrekliklerarası Genişlik), KW: Kruskall Wallis Testi, Z: Mann-Whitney U Testi

*p<0,05; **p<0,01

TARTIŞMA

Hemşireliğin temel sorumluluklarının başında gelen bakım verici rolünün etkisiyle, hasta ile en çok etkileşimde olan sağlık profesyonelleri hemşirelerdir (23). Son yıllarda sağlık bakım hizmeti sunmada şefkatli bakım terimi ortaya çıkmıştır (24). Hasta ile şefkate dayalı bir iletişim kurmak ve hastanın deneyimlediği acıyı, empati duygusuyla karşılamak verilen bakımın kalitesini arttırmaktadır. Bununla birlikte, hemşirelik mesleğinde hastalara kaliteli sağlık bakım hizmeti sunulmasına engel olabilecek psikolojik değişkenlerden biri şefkat korkusudur. Mesleki eğitim sürecindeki öğrencilerin şefkat korkusu düzeylerini belirlemenin profesyonel meslek yaşamlarında hasta bireylere davranış ve yaklaşımlarında belirleyici olacağı düşünülmektedir (11,12).

Çalışmamızda öğrencilerin başkalarına anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamaya yakın olduğu, bununla birlikte başkalarından gelen şefkate karşılık vermekten korkma ve kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamanın altında

olduğu belirlenmiştir. Literatürde hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinde şefkat korkusunu inceleyen çalışma bulunmamaktadır. Bununla birlikte Gilbert ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında, kendine karşı şefkatli olmaktan korkan bireylerin başkalarına karşı şefkat göstermekte ve başkalarından gelen şefkate karşılık vermede zorluk yaşadıkları belirtilmiştir (5). McVicar ve ark.nın (2021) halk sağlığı dersi kapsamında ev ziyareti uygulamaları yapan hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilere 12 ay boyunca Şefkatli Zihin Modeli eğitimi verilmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin eğitim sonunda şefkat korkusu ve tükenmişlik düzeylerinin önemli ölçüde azaldığı belirlenmiştir (25). Eğitimde buna benzer yenilikçi modellerin uygulanmasının, öğrencilerin profesyonel meslek yaşamına başlamadan önce şefkat korkularının azalmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Şefkat korkusunun düşük düzeyde olması tükenmişlik, anksiyete, depresyon gibi mental problemlerin görülme sıklığını azaltmaktadır. Başkalarına karşı şefkat göstermek veya başkalarından gelen

şefkati kabul etmek psikolojik anlamda iyi oluş ile ilişkilendirilmektedir (5,26,27). Khanjai ve ark.nın (2021) İran'lı hemşirelerde tükenmişlik ve şefkat korkusu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmalarında başkalarına karşı şefkat gösterme puanı yüksek olan hemşirelerin tükenmişlik yaşama oranlarının daha az olduğu bulunmuştur (28). Benzer sonuçlara Beaumont ve ark.nın (2016) öğrenciler ile yaptığı çalışmada da rastlanmış, öz-şefkat düzeyleri yüksek olan öğrencilerin daha az şefkat yorgunluğu ve tükenmişlik yaşadıkları belirlenmiştir (29). Bunun sebebinin, başkalarına şefkat gösteren bireylerin sosyal ortamda daha fazla destek görmesi ve buna bağlı olarak mental açıdan kendini daha iyi hissetmesi ve daha az stres yaşaması olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızda şefkat korkusu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuş olup erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şefkat korkusu düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda elde edilen bulguya benzer olarak, Bal'ın (2019) 345 üniversite öğrencisini dahil ederek yaptığı çalışmada Şefkat Korkusu Ölçeği puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık saptanmış, erkek öğrencilerin şefkat korkusunun kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (21). Bute'nin (2021) 312 yetişkini dahil ederek yürüttüğü çalışmasında erkeklerin şefkat korkusunun

kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (30). Erdoğan'nun (2021) 409 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin şefkat korkusu alt boyutlarının tamamından, kız öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir (31). Bu çalışmaların aksine, Xavier, Cunha ve Gouveira (2015)'nin 831 adölesan bireyi dahil ederek yaptığı çalışmada, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre şefkat korkularının daha yüksek olduğu bulunmuştur (32). Bununla birlikte, yapılan başka çalışmalarda Şefkat Korkusu Ölçeği puanı ile cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (27,28,33). Erkeklerde şefkat korkusu düzeyinin yüksek olması, erkek bireylerin duygularını gizli yaşama eğiliminde olmaları ve daha güçlü bir imaj çizmek istemeleri olabilir (34). Ayrıca, Türkiye'deki ataerkil aile yapısı ve geleneklerin etkisiyle erkeklerin kendine şefkat gösterme konusunda daha mücadeleci bir tutum sergilemeleri de, çalışma bulgusunun nedeni olarak düşünülebilir.

Çalışmamızda öğrencilerin bulunduğu sınıf düzeyi ile şefkat korkusu puanları incelendiğinde, ikinci sınıf öğrencilerinin aldığı puanın birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erdoğan'nun (2021) 409 üniversite öğrencisini dahil ederek yaptığı çalışmada sınıf düzeyi ile şefkat korkuları arasında

ilişki bulunmamıştır (31). Çalışmamızda ikinci sınıf öğrencilerinin şefkat korkusu puanlarının daha yüksek olmasının nedeni, klinik uygulama kapsamında hastane ortamında bulunması ve hasta ile iletişime geçme sırasında yaşadıkları veya şahit oldukları durumlardan kaynaklanabilir.

Çalışmamızda şefkat korkusu ile üniversite öğrencilerinin yaşamının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmamıza benzer şekilde Bal'ın (2019) yaptığı çalışmada Şefkat Korkusu Ölçek puanı ile yaşanan yer arasında ilişki bulunmamıştır (21). Neff, Pisitsungkarn ve Hsieh (2008)'in yaptığı çalışmada Tayvanlı öğrencilerin, Tayland ve Amerikalı öğrencilere göre daha yüksek şefkat korkusuna sahip olduğu belirlenmiştir (35). Çalışma bulgusu, köy, kasaba yerleşim yerinde yaşamının çoğunluğunu geçiren öğrenci oranının (%6,6) azlığından kaynaklanmış olabilir.

Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin anne-babalarının onlara karşı tutumları ile şefkat korku düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Büte'nin (2021) 320 yetişkin birey ile yaptığı çalışmada çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından reddedilme algısına sahip olanların başkalarından gelen şefkate karşılık verme korkusu alt boyutundan aldıkları puanın daha yüksek olduğu bulunmuştur (30). Bireylerin şefkat

duygusundan korkmaları, çocukluklarında güvenli bağlanma gerçekleştirilememesinden kaynaklanabilir (5).

Günümüzde hemşirelerin güvenli ve kaliteli bakım hizmeti sunabilmeleri için mesleki değerlere yönelik bilgi ve farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir (23). Mesleki değerler hemşirelerin ortak bir amaç edinmelerini, rol ve sorumlulukların standardize edilmesini, hemşirelik öğrencilerinin ve klinisyen hemşirelerin ortak bir kültürde birleşmesini sağlamaktadır (36). Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin HMDÖ-R puan ortalamasının (101,44±18,50) ortalamanın üzerinde olduğu bulunmuştur. Peksoy ve ark.nın (2020) 278 hemşirelik öğrencisi ile yürüttüğü profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, öğrencilerin HMDÖ-R puan ortalaması 99 olarak bulunmuştur (37). Ayaz-Alkaya, Yaman ve Simones (2018)'in 180 Amerikan ve 548 Türk hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada, Amerika'daki hemşirelik öğrencilerinin HMDÖ-R puanı (109,2±12,3), Türkiye'de hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin HMDÖ-R puanından (101,6±17,0) daha yüksek bulunmuştur (38). Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin HMDÖ-R puanı ülkemizdeki benzer çalışmalardan alınan puanlara göre yüksek, farklı ülkelerde

yapılmış çalışmalarındaki HMDÖ-R puanlarından daha düşüktür (23,39,40). Bunun sebebinin, bazı ülkelerde hemşirelik eğitimi sürecinde müfredatlarda etik ve mesleki değerler konusuna daha fazla yer verilmesi ve mezuniyet sonrasında da meslek etiği eğitimlerinin zorunlu kılınması olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyleri azaldıkça mesleki değerlere bağlılıklarının arttığı belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin şefkat korkusu ve mesleki değerlere bağlılıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma bulunmamaktadır. Tehranineshat, Torabizadeh ve Bijani (2020)'nin 420 hemşireyi dahil ederek yaptığı çalışmada, hemşirelerin HMDÖ-R puanları ortalamasının üzerinde bulunmuş (105,29±15,60), buna bağlı olarak hemşirelerin Profesyonel Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin alt boyutu olan şefkat memnuniyeti puanlarının da (45,29±8,93) yüksek olduğu belirlenmiştir (41). Hasta haklarını kendi değer ve inançlarına göre savunan, etik ikilemlerde doğru kararlar veren hemşireler hastalardan gelen şefkatten dolayı hem kişisel hem de mesleki memnuniyet duyarlar (42). Dolayısıyla eğitim süreci boyunca mesleki değerler ve şefkatli bakım konusunda bilgi sahibi olan hemşirelik öğrencilerinin; profesyonel meslek yaşantılarında hasta

bireylere şefkatli bakım veren, başkalarından gelen şefkate karşılık veren, öz-şefkat düzeyleri yüksek ve mesleki değerlerine bağlı hemşireler olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda öğrencilerin başkalarına anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamaya yakın olduğu, bununla birlikte başkalarından gelen şefkate karşılık vermekten korkma ve kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyinin ortalamasının altında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin mesleki değerlere bağlılık düzeyinin ise, ortalamasının üzerinde olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin kendine anlayış ve şefkat göstermekten korkma düzeyi ile mesleki değerlere bağlılık arasında negatif yönde anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şefkat korkusunun daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Şefkatli bakım verme sürecinde zorluk yaşamayan, mesleki değerlerine bağlı profesyonel hemşirelerin yetiştirilmesi için lisans eğitiminde; şefkatli bakım vermenin ve mesleki değerlere bağlılığın önemine ilişkin farkındalıklarının artırılması, niteliksel çalışmalar yaparak şefkat korkusu yaşayan öğrencilerin belirlenmesi ve korkuyu gidermeye yönelik girişimler düzenlenmesi ve çalışmanın daha geniş

örneklem grubuyla yeniden uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Lilius JM, Worline MC, Dutton JE, Kanov J, Maitlis S, Frost PJ. Understanding compassion capability. *Human Relations*. 2011;64(7):873-899. doi:10.1177/0018726710396250
2. Curtis K. Compassion is an essential component of good nursing care and can be conveyed through the smallest actions. *Evidence-Based Nursing*. 2015;18(3):95. doi:10.1136/eb-2014-102025
3. Feldman C, Kuyken W. Compassion in the landscape of suffering. *Contemporary Buddhism*. 2011;12(1):143-155. doi:10.1080/14639947.2011.564831
4. Uslu Y, Demir Korkmaz F. Yoğun bakımda hemşirenin hissi tarafı “şefkat” ve bakım. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*. 2016;20(2):108-115.
5. Gilbert P, McEwan K, Matos M, Rivis A. Fears of compassion: Development of three self-report measures. *Psychology and psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 2011;84(3):239-255. doi:10.1348/147608310X526511
6. Ferreira C, Dias B, Oliveira S. Behind women’s body image-focused shame: Exploring the role of fears of compassion and self-criticism. *Eating Behaviors*. 2019;32(2):12-17. doi:10.1016/j.eatbeh.2018.11.002
7. Hermanto N, Zuroff DC, Kopala-Sibley DC, Kelly AC, Matos M, Gilbert P, Koestner R. Ability to receive compassion from others buffers the depressogenic effect of self-criticism: A cross-cultural multi-study analysis. *Personality and Individual Differences*. 2016;98:324-332. doi:10.1016/j.paid.2016.04.055
8. Heflin S. Attachment and shame-coping style: A relationship mediated by fear of compassion? *Khatulistiwa Informatika*. 2015;3(2):124–133.
9. Wilson JM, Weiss A, Shook NJ. Mindfulness, self-compassion, and savoring: Factors that explain the relation between perceived social support and well-being. *Personality and Individual Differences*. 2020;152:109568. doi:10.1016/j.paid.2019.109568
10. Goetz JL, Keltner D, Simon-Thomas E. Compassion: An evolutionary analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*. 2010;136(3):351-374. doi:10.1037/a0018807
11. Dewar B, Pullin S, Tocheris R. Valuing compassion through definition and measurement. *Nurs Manag (Harrow)*. 2011;17(9):32-37.

- doi:10.7748/nm2011.02.17.9.32.c8301
12. Orlovsky C. Compassion fatigue. *Prairie Rose*. 2006;75(3):13.
  13. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Sönmez-Özkan D. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2011;9(2):235-260.
  14. Kavradım ST, Akgün M, Özer Z, Boz İ. Perception of compassion and professional values in nursing students: A cross-sectional multivariate analysis from Turkey. *Nurse Educ Pract*. 2019;41:102652. doi:10.1016/j.nepr.2019.102652
  15. International Council of Nurses. The code of ethics for nurses. International Council of Nurses. Geneva. 2021,12.
  16. Weis D, Schank MJ. An instrument to measure professional nursing values. *J Nurs Scholars*. 2000;32(2):201-204. doi:10.1111/j.1547-5069.2000.00201.x
  17. Şahin-Orak N, Ecevit-Alpar Ş. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *MÜSBED*. 2012;2(1):522-531.
  18. Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(1):18-26.
  19. Baillie L, Black S. Professional values in nursing (First Edition). CRC Press; 2014. p.70.
  20. Necef I, Deniz ME. "Şefkat Korkusu Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması," III. INES Education and Social Science Congress, Antalya, Turkey. 2018, pp.52-55.
  21. Bal B. Üniversite öğrencilerinin şefkat korkusunun yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve suçluluk-utanç düzeylerinin değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019. Sayfa No:40.
  22. Acaroğlu R. Revize edilen Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliği. *Florence Nigtingale Hemşirelik Dergisi*. 2014;22(1):8-16.
  23. Poorchangizi B, Farokhzadian J, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Borhani F. The importance of professional values from clinical nurses' perspective in hospitals of a medical university in Iran. *BMC Medical Ethics*. 2017;18(1):1-7. doi:10.1186/s12910-017-0178-9
  24. Cole-King A, Gilbert P. Compassionate care: The theory and thereality. In: Shea S, Wynyard R, Lionis C, eds. *Providing Compassionate Healthcare: Challenges*

- in Policy and Practice. London, Routledge; 2014. p.94-110.
25. McVicar A, Pettit A, Knight-Davidson P, Shaw-Flach A. Promotion of professional quality of life through reducing fears of compassion and compassion fatigue: Application of the Compassionate Mind Model to Specialist Community Public Health Nurses (Health Visiting) training. *J Clin Nurs.* 2021;30(1-2):101-112. doi:10.1111/jocn.15517
  26. Cosley BJ, McCoy SK, Saslow LR, Epel ES. Is compassion for others stress buffering? Consequences of compassion and social support for physiological reactivity to stress. *Journal of Experimental Social Psychology.* 2010;46(5):816-823. doi:10.1016/j.jesp.2010.04.008
  27. Kirby JN, Day J, Sagar V. The 'Flow' of compassion: A meta-analysis of the fears of compassion scales and psychological functioning. *Clin Psychol Rev.* 2019;70:26-39. doi:10.1016/j.cpr.2019.03.001
  28. Khanjani S, Bardezar YA, Foroughi A, Yousef F. Burnout, compassion for others and fear of compassion: A quantitative study in Iranian nurses. *Trends Psychiatry Psychother.* 2021;43(3):193-199. doi:10.47626/2237-6089-2020-0082
  29. Beaumont E, Durkin M, Hollins-Martin C, Carson J. Measuring relationships between self-compassion, compassion fatigue, burnout and well-being in student counsellors and student cognitive behavioural psychotherapists: A quantitative survey. *Counselling and Psychotherapy Research.* 2016;16(1):15-23. doi:10.1002/capr.12054
  30. Büte U. Shadow of the past: The roles of early parental rejection, maladaptive personality dispositions, and fear of compassion on depressive symptoms (Yüksek Lisans Tezi). İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, 2021.
  31. Erdoğan G. Şefkat korkusu ile depresyon anskiyete ve stres arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2021.
  32. Xavier A, Cunha M, Gouveia JP. Deliberate self-harm in adolescence: The impact of childhood experiences, negative affect and fears of compassion. *Revista de Psicopatologia y Psicologia Clinica.* 2015;20(1):41-49. doi:10.5944/rppc.vol.1.num.1.2015.14407
  33. Meriç F. Şefkat korkusu, öz-anlayış ve psikolojik dayanıklılık. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri üzerine bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Biruni

- Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2020. Sayfa No:63-70.
34. López A, Sanderman R, Ranchor AV, Schroevers MJ. Compassion for others and self-compassion: Levels, correlates, and relationship with psychological well-being. *Mindfulness*. 2018;9(1):325-331. doi:10.1007/s12671-017-0777-z
35. Neff KD, Pisitsungkagarn K, Hsieh YP. Self-compassion and self-construal in the United States, Thailand, and Taiwan. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 2008;39(3):267-285. doi:10.1177/0022022108314544
36. Weis D, Schank MJ. Professional values: Key to professional development. *J Prof Nurs*. 2002;18(5):271-275. doi:10.1053/jpnu.2002.129224
37. Peksoy S, Şahin S, Demirhan İ, Kaplan S. Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *HUHEMFAD*. 2020;7(2):104-112. doi:10.31125/hunhemsire.763138
38. Ayaz-Alkaya S, Yaman Ş, Simones J. Professional values and career choice of nursing students. *Nurs Ethics*. 2018;25(2):243-252. doi:10.1177/0969733017707007
39. Brown SS, Lindell DF, Dolansky MA, Garber JS. Nurses' professional values and attitudes toward collaboration with physicians. *Nurs Ethics*. 2015;22(2):205-216. doi:10.1177/0969733014533233
40. Dündar T, Özsoy S, Toptaş B, Aksu H. Hemşirelikte mesleki değerler ve etkileyen faktörler. *EGEHFD*. 2019;35(1):11-19.
41. Tehranineshat B, Torabizadeh C, Bijani M. A study of the relationship between professional values and ethical climate and nurses' professional quality of life in Iran. *Int J Nurs Sci*. 2020;7(3):313-319. doi:10.1016/j.ijnss.2020.06.001
42. Kim K, Han Y, Kim J. Korean nurses' ethical dilemmas, professional values and professional quality of life. *Nurs Ethics*. 2015;22(4):467-478. doi:10.1177/0969733014538892